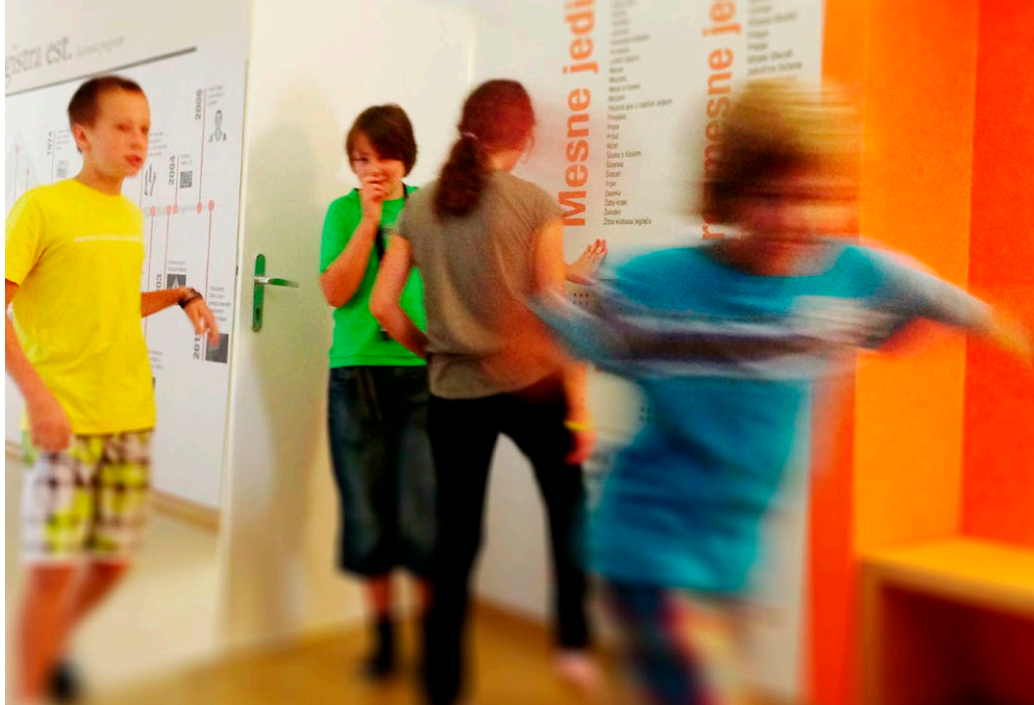

Šolski hodniki, avle, stopnišča, jedilnice, garderobe ... kotički med svetom zunaj in tistim, kar šolarje in dijake čaka »notri«, znanjem in izzivi torej. Svetovi vmes, na katere ne gledamo kot na pomembne, zato večinoma ostajajo prezrti, dolgočasni in puščobni. Trije mladi arhitekti, Ana Kreč, Jure Hrovat in Ana Kosi, so si jih postavili za izziv. Uspešno jih – kot ekipa z imenom Svet vmes – spreminjajo v prostore, ki učijo, zabavajo in povezujejo. Za projekt prenove hostla Proteus v Postojni so na Mesecu oblikovanja prejeli nagrado za najboljši interior leta 2013.

Svetovi vmes so lahko odličen oder za življenje

Za seboj imajo kar nekaj uspešnih projektov, omenjeno prenovo skupnih prostorov hostla in dijaškega doma Srednje gozdarske in lesarske šole v Postojni, oblikovanje mičnih garderob za dekleta na Gimnaziji Ledina, postavitve »ulice idej« na hodnikih OŠ Koseze v Ljubljani, igralnice v nakupovalnem centru Supernova v Ljubljani in podobno.«

A zakaj ti zanimanje za svetove vmes? Zgodilo se je tako, da sta obe Ani za diplomsko na Ljubljanski Fakulteti za arhitekturo raziskovali izobraževalne objekte in ugotovili, da je v šolskih pravilnikih zapisano marsikaj, od tega, kako morajo biti oblikovani učni prostori, kako mora denimo biti opremljena učilnica za kemijo in kako veliki morajo biti kabineti, o drugih prostorih vmes pa v njih ni kaj prida. »Piše denimo, da mora biti hodnik širok dva metra štirideset in to je to. Hodnik je za šolski pravilnik samo pot, ki te pelje na cilj. Potem se seveda vprašaš, zakaj pot ne bi bila še kaj drugega, nekaj zanimivega, mesto srečevanja, posedanja, zamišljenosti, gledanja v strop, zvezde ... in to je potem postalo naše poslanstvo,« pravi Ana Kreč.

Svetovi vmes so del učenja

Šolski pravilniki so pač stari – iz časa Marije Terezije, se malce pošalijo sogovorniki – v njih je zastavljeno, da morajo šolarji čim prej v učilnice, ne smejo se zadrževati na hodnikih, posedati po avlah ... »A je resnica taka, da se polovico naučimo v učilnici, drugo polovico – o življenju in medčloveških odnosih – pa v teh prostorih vmes.« pojasnjuje Ana Kosi. Učni načrti se sicer spreminjajo, si za zgled jemljejo skandinavske modele pouka, mešanje skupin, pouk zunaj, a kot ugotavlja ekipa Sveta vmes, šolski prostori temu

ne sledijo. Ukvarjajo se z obstoječimi šolami, saj gradnje novih tako rekoč ni, v šolah pa se ukvarjajo s pomanjkanjem prostora in si razbijajo glavo, kako narediti čim bolj izkoriščene prizidke. »Mi jim pokažemo, kako lahko cela šola postane 'mesto učenja', da to niso samo kotički, ampak da je celotna šola povezana in ima potencial, da se lahko dijaki povsod gibajo in učijo.« pravi Ana Kosi. Kot ugotavlja trojica mladih arhitektov, je zelo malo šol projektiranih tako, da so tudi svetovi vmes vključeni v učni proces in socializacijski postopek. »Nihče ne razmišlja, češ potrebujemo šolsko dnevno sobo,« pravi Jure, ki dodaja, da je ogromno odvisno od tega, kako so do prostorskih posegov in rešitev, ki jih ponuja Svet vmes, odprti ravnatelji in drugi, ki odločajo o izobraževalnih ustanovah. »Eni radi poskusijo marsikaj, da vidijo, kako bi se obneslo. Drugi so prepričani, da je otrokom bolje čim manj dati, ker bodo vse uničili. Naše prepričanje je, da če kot mladi ne bodo doživeli stika s kakovostnejšimi izkušnjami bivanja, se naučili, v čem je dobro živeti in kako je dobro živeti, tega nikoli ne bodo znali spoštovati. Naša naloga je torej tudi dosegaati ciljno publiko in jo izobraževati, da bo potem, ko bo odrasla, imela odnos do tega. Slovence pri štiridesetih s svojimi prostorskimi posegi zagotovo moremo doseči,« še pravi. Njihove izkušnje kažejo, da vsaka šola nosi svoje izzive. Morda jim je še najbolj težko, prepričati ravnatelje in druge odločevalne dejavnike na šoli, da bo to, kar počnejo, prineslo nek rezultat. Ana Kreč pravi, da so otroci zelo enostaven uporabnik. »Takoj odreagirajo na spremembo, naša intervencija na neki šoli, takoj sproži neko družbeno, psihološko spremembo.«

Točke srečevanja

Z nagrado za najboljši interior leta so dobili potrditev strokovne javnosti, z njo pa gotovo počasi pridobivajo tudi zaupanje novih naročnikov. Radi poudarjajo, da ne gre za lišpanje šol, pač pa globlje premike – od tega, da so otroci raje v šoli, do tega, da postanejo prostorsko občutljivi. »Oblikujemo kotičke v šolah, kjer načrtno postavljenih skupnih prostorov nimajo – iščemo niše, sobe, pozabljene kotičke in tam oblikujemo rešitve za posedanje, druženje. Postavljamo točke srečevanja, kjer se začnajo pogovori,« razlaga Ana Kosi. Druga Ana, Kreč, dodaja: »Včasih

govorimo zgolj o nameščanju slik in grafičnih elementov, včasih o postavitvi novega nosilca, celo novega objekta. Velikokrat gre za preproste reči – pojasnilo nekemu, da prva triada ne potrebuje plakatov in slik, obešenih na višini dveh metrov, kjer jih nihče ne bo pogledal, do tega, da na prazne hodnike, ki bi bili idealen pano, dodaš informacije, ki delujejo na nezavedno učenje. Če vsak dan hodimo mimo nečesa, si to tudi zapomnimo. Tako denimo na OŠ Koseze lepimo s fototapetami na hodniške stene različne verze, od Nika Grafenauerja, do Borisa A. Novaka, časovni trak, do besed v različnih jezikih ...«

Izzivov je ogromno že v fazi načrtovanja, pravijo, saj so slovenske šole velikokrat projektirane tako, da so »neprebojne«, s tlaki, večinoma v sivih in rjavih barvnih tonih, klopi so velikokrat nezaželeni, je se potem pokaže problem s čiščenjem. »Izredno moramo paziti tudi na izbiro materialov, ki se jih mora čim lažje vzdrževati. No, s čistilkami seveda navežemo posebej dobre stike,« se pošalijo.

Prav Osnovna šola Koseze je primer »grajenja projekta«. Začeli so z manjšim delom hodnika, da bi preverili, kako bo sploh delovalo. Ker so to najprej naredili pri najmlajših učencih, se je pojavila zadrega, da so v novi kotiček začeli »vdirati« starejši učenci, saj jim je bil izredno všeč. Tako so zdaj na drugi strani šole oblikovali kotiček za starejše učence in jih preusmerili tja. Izziv, ki se vedno znova pojavlja, je vzdrževanje kontinuitete. Zaradi sistema javnih naročil, ki so mu šole podrejene, je treba izbrati ponudnika, ki je trenutno najcenejši, in to seveda ni nujno tisti, ki je bil izbran nazadnje. »Tako imaš vsakič nove ideje, nove materiale in nove izvajalce. Zato je treba vedno oblikovati strategijo razvoja prostorov, ki ji potem ne glede na izvajalce sledi. Te pa šole večinoma nimajo.« pravi Ana Kreč. »A je to pravzaprav odsev naše družbe. Kako bo šola imela neko strategijo, če je nimajo niti mesta? Strategija je nujna na mestni ravni, na ravni domače hiše, na vseh ravneh.«

Kar ugotavlja ekipa, se tudi svetovi vmes dogajajo v vseh merilih in so tudi tam enako pomembni – v domovih, poslovnih prostorih, bolnišnicah. »Ko projektiramo hišo ali poslovne prostore, moramo misliti na prostore kot na razvojni poligon, postaviti dokument, ki vodi generacije naprej, za obnovo, vzdrževanje in razvoj.«

Tukaj. In tam.

Svetovi vmes se najdejo tudi čez mejo. Ekipa svoje znanje vlaga v humanitarne projekte v deželah tretjega sveta. Trenutno po njihovi zasnovi nastaja šola v Indiji, a kot so ugotovili, če niso vedno tam, stvari nastajajo »malo po svoje«. »Vedno je treba raziskati okolje, pogoje gradnje, pravilnike, denimo v Indiji jih je težko prepričati, da je najbolje uporabiti lokalni material, da bo to še vedno nekaj posebnega, obenem so tam pogoji gradnje povsem drugačni kot pri nas, tukaj se z monsunom nikoli ne srečamo, požarne varnosti, ki nas v Sloveniji zelo močno omejuje, tam praktično ni in podobno,« pojasnjuje Ana Kreč in dodaja: »Kamorkoli grem, še ko sem na dopustu, obiskujem šole. »

Svetovi vmes lahko torej premikajo svetove. A kot opozarjajo vsi trije sogovorniki, arhitektura tega sama ne zmore pripeljati do konca, vedno mora biti nekdo, ki ve, kaj želi s tem doseči, in ki potem tudi prevzame odgovornost. *»Če takih oseb ni, se lahko trudimo po svojih najboljših močeh, a bo stvar čez nekaj časa preprosto propadla. Lahko pa zacvetijo. Denimo v Postojni – da, seveda, treba je vzdrževati prostor, ampak ko smo na obisku, so dijaki in obiskovalci hostla povsod po prostoru. To je postal družabni prostor, kjer se zdaj mešajo dijaki, obiskovalci hostla, tam so spletne točke, ki privabijo tudi starejše krajanke, otroci imajo tam krožke in podobno ... Ravnateljica razmišlja celo, da bi prirejali filmske večere, v bistvu je projekt naredil več, kot smo si predstavljali sami,«* pravi Jure Hrovat. Ana Kosi pa dodaja: *»Mi ne pišemo scenarijev, pač pa postavimo oder in damo rekvizite. Stvari se začnejo same odvijati.«*

